

జీవనోపాధిగా దేశీ కోళ్ల బ్రీడింగ్ ఫారంపై
సాంకేతిక మార్గదర్శిని

జీవనోపాధిగా దేశీ కోళ్ల బ్రీడింగ్ ఫారంపై సాంకేతిక మార్గదర్శిని

నవంబర్, 2016

బొమ్మలు : ఎం. శ్రీకాంత్

కవర్ బొమ్మ : సిఎవిఎస్- శ్రీకాకుళం, ఆంధ్రప్రదేశ్

కాపిల కోసం

Department of Animal Husbandry (DoAH)

Government of Andhra PradeshSVH Premises, Labbipet, Vijayawada - 520 010

✉ ap.ahdir@gmail.com

Watershed Support Services and Activities Network (WASSAN)

H.No. 12-13-452, Street No. 1, Tarnaka, Secunderabad - 500 017

✉ desipoultry.ap@gmail.com

☎ +91 (40) 27015295 / 96

విషయ సూచిక

(1) దేశీ/ నాటు కోళ్ల బ్రేడింగ్ ఫారం ఆవశ్యకత	1
(2) బ్రేడింగ్ ఫారం ఉద్దేశం	2
(3) బ్రేడింగ్ ఫారం ఏర్పాటు చెయ్యటానికి మౌలిక సదుపాయాలు, యాజమాన్య పద్ధతులు	3
(4) యాజమాన్య పద్ధతులు	12
(5) కోళ్లల్లో సాధారణ వ్యాధులు	22
(6) వ్యాపార ప్రణాళిక, మార్కెటింగ్	31

దేశీ / నాటు కోళ్ల బ్రీడింగ్ ఫారం ఆవశ్యకత

గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో పెరటిలో సాధారణంగా కోళ్లను పెంచుతారు . దేశంలోని గ్రామీణ ప్రాంతాలలో 70 % కుటుంబాలు కోళ్లను పెంచుతున్నాయి . ఇలా పెరటిలో పెంచుతున్న కోళ్లలో 84 % దేశీ/ నాటు రకాలకు చెందినవి . ఇది గ్రామీణ / గిరిజన కుటుంబాలకు అదనపు ఆదాయాన్ని కల్పిస్తుంది. పెరటి కోళ్ల బాధ్యత ఎక్కువగా మహిళలదే కాబట్టి ఈ ఆదాయం వాళ్లకే వస్తుంది.

దేశీ/ నాటు కోళ్ల బ్రీడింగ్ ఫారంలో కోళ్లను బయట తిరగనిస్తూ పెంచుతారు . ఇందులో కోళ్లు తక్కువ సంఖ్యలో ఉంటాయి . ఈ విధానాన్ని తమిళనాడు , నామక్కల్ జిల్లా కృషి విజ్ఞాన కేంద్రం ద్వారా రూపొందించారు. వర్షాధార వ్యవసాయ పునరుజ్జీవ (ఆర్.ఆర్.ఎ.) నెట్వర్క్లోని వివిధ భాగస్వామ్య స్వచ్ఛంద సంస్థల ద్వారా పలు రాష్ట్రాలలో అమలు చేసిన అనుభవాల ద్వారా దీనిని ఆయా పరిస్థితులకు అనుగుణంగా తీర్చిదిద్దారు . చిన్న స్థాయి జీవనోపాధిగా బ్రీడింగ్ ఫారంలో దేశీ / నాటు జాతులకు చెందిన 50 కోళ్లు, 10 పుంజులు (వనరుల

అందుబాటును బట్టి ఈ సంఖ్య పెరగవచ్చు , తగ్గవచ్చు) ఉంటాయి. శాస్త్రీయ, మెరుగైన యాజమాన్య పద్ధతులు పాటించటం ద్వారా ఈ బ్రీడింగ్ ఫారంలో ఏటా 1000 కోడిపిల్లలను ఉత్పత్తి చెయ్యవచ్చు. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో నాటు కోళ్లకు మంచి గిరాకీ ఉంది . చుట్టుపక్కల గ్రామాలలో కోడిపిల్లలు, పెట్టలు, కోళ్ల అమ్మటం ద్వారా సంవత్సరానికి లక్ష రూపాయల ఆదాయం పొందే అవకాశం ఉంది.

2

బ్రీడింగ్ ఫారం ఉద్దేశం

గ్రామీణ ప్రాంతాలలో దేశీ / నాటు కోళ్లు గణనీయంగానే ఉన్నప్పటికీ పెరటికోళ్ల వ్యవస్థని మెరుగుపరచటానికి ఎటువంటి పథకాలు లేవు . గ్రామ స్థాయిలో నాటు కోడి పిల్లల సరఫరాకి సంఘటిత వ్యవస్థ లేదు . దేశీ/ నాటు కోళ్ల పునరుత్పత్తిని వికేంద్రీకృత విధానంలో అభివృద్ధి చేయటం ఈ బ్రీడింగ్ ఫారాల ప్రధాన ఉద్దేశం. దీని వల్ల క్రమం తప్పకుండా కోడిపిల్లలు / పెట్టలు అందుబాటులో ఉంటాయి . మొదట్లో ఒక బ్రీడింగ్ ఫారం చుట్టుపక్కల గ్రామాల్లో సుమారు 1000 కుటుంబాలకు నాటు కోడి పిల్లలను/ పెట్టలను అందించగలుగుతుంది. అవసరాన్ని బట్టి దీనిని తరవాత పెంచుకోవచ్చు.

బ్రీడింగ్ ఫారం నిర్వహించే వ్యక్తి ఎంపిక

- బ్రీడింగ్ ఫారం రోజువారీ పనుల నిర్వహణకు కుటుంబం నుంచి ఒక వ్యక్తి పూర్తి సమయం ఇవ్వాలి.
- కోళ్లను (10-15 కు మించి) పెంచిన అనుభవం ఉండాలి.
- బ్రీడింగ్ ఫారం అభివృద్ధికి సొంత డబ్బులు పెట్టగలిగి ఉండాలి.
- బ్రీడింగ్ ఫారం ఏర్పాటుకు ఇంటి దగ్గర 2000 చ.మీ. స్థలం ఉండాలి (నీడనివ్వటానికి అందులో చెట్లు ఉంటే మంచిది).
- రికార్డులు/ జమాఖర్చు లెక్కలు రాయగలిగి ఉండాలి.
- బ్రీడింగ్ ఫారంలో అన్ని పద్ధతులు పాటించటానికి ఒప్పుకోవాలి.
- స్వయం సహాయక సంఘం / ఉమ్మడి ప్రయోజనాల బృందం / కోళ్ల పెంపకందారుల సంఘం (ఏదో ఒక సంస్థలో) సృభృత్వం ఉండాలి.
- ఈ వ్యక్తిని ఉమ్మడి ప్రయోజనాల బృంద సమావేశంలో ఎంపిక చేయాలి
- సాంకేతిక అంశాల తనిఖీ ఆధారంగా ఈ వ్యక్తిని ఎంపిక చెయ్యాలి

బ్రీడింగ్ ఫారం ఏర్పాటు చెయ్యటానికి మౌలిక సదుపాయాలు, యాజమాన్య పద్ధతులు

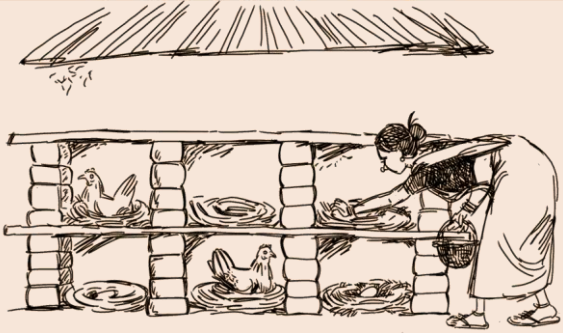
50 కోళ్లు, 10 పుంజుల తోపాటు కోడి పిల్లలు , పెట్టలను పెంచటానికి బ్రీడింగ్ ఫారంలో ఈ కింద పేర్కొన్న మౌలిక సదుపాయాలు ఉండాలి.

1. మేత కోసం తిరిగే స్థలాలు - ఈ రకమైన బ్రీడింగ్ ఫారంలో కోళ్లను పెద్దలో కాకుండా బయట తిరిగే పద్ధతిలో పెంచుతారు . కాబట్టి ఇందులో మౌలిక సదుపాయాలు, మేత కోసం తిరగటానికి 2000 చ.మీ. (అర ఎకరం) భూమి అవసరం. బ్రీడింగ్ ఫారాన్ని చేపట్టే వ్యక్తి ఇంటి వెనక ఈ స్థలం ఉంటే కోళ్ల మీద ఎక్కువ శ్రద్ధ చూపించగలుగుతారు. తగినంత స్థలం లేకపోతే తక్కువ కోళ్లను పెంచాలి . ఎక్కువ స్థలం అందుబాటులోకి వస్తే కోళ్ల సంఖ్యను పెంచుకోవచ్చు. మేత కోసం తిరిగే స్థలంలో చాలా చెట్లు ఉండాలి . చెట్ల వల్ల

సహజమైన నీడ లభించటమే కాకుండా , ప్రత్యేకించి వేసవిలో ఉష్ణోగ్రతలు తగ్గుతాయి . చెట్లతోపాటు ఆ ప్రాంతంలో అక్కడక్కడా 4-5 గూళ్లు ఉంటే పగటి పూట కోళ్లు సేద తీరడానికి ఉంటుంది . మేత స్థలంలో లేదా దాని దగ్గర శుభ్రమైన నీటి వసతి ఏర్పాటు చేయటం చాలా కీలకం . మేతకి సంబంధించిన వివరాలు తరువాత విభాగంలో ఉన్నాయి.

2. కంచె - మేత ప్రదేశం అంతటికీ , అంటే 2000 చ.మీ.కి సరిహద్దుల వెంట కంచె వెయ్యాలి . కోళ్లను అనేక జంతువులు , ప్రత్యేకించి అడవులకు దగ్గరగా ఉన్న ప్రదేశంలో, తింటాయి. కంచె ఉంటే కోళ్లకు రక్షణ లభిస్తుంది . దీర్ఘకాలంలో సరిహద్దు వెంట గైరిసీడియా , కానుగ వంటి చెట్లతో సజీవ కంచె పెంచాలి . ఈ సజీవ కంచెతోపాటు చేపల వల/ జాలీ తీగ లేదా వెదురు బద్దలు/ తాటాకులు వంటి స్థానికంగా దొరికే వాటితో కోళ్లను తినే జంతువులు మేత ప్రదేశం లోపలికి రాకుండా చెయ్యాలి. కంచెలో ఖాళీలు లేకుండా చూసి పిల్లులు వంటివి లోపలికి రాకుండా చెయ్యాలి.
3. కోళ్ల పాక/ పెద్దు - ప్రతికూల వాతావరణం, కోళ్లను తినే జంతువులు , దొంగతనం వంటివాటి వల్ల కోళ్లను నష్టపోకుండా ఉండటానికి శుభ్రమైన పాక అవసరం . వివిధ కోళ్లను వేరువేరుగా ఉంచటానికి పాకలో విభజనలు చెయ్యాలి. నేల లేదా గచ్చు మీద సున్నంవేసి, గడ్డి/ ఊక పరవాలి. దీనిని నెలకి ఒకసారి మార్చాలి.

తల్లి కోడి, పిల్లలపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించేలా, పెద్ద కోళ్లనుండి ఎటువంటి హాని జరగకుండా చూసేలా పాకలో విభజన చెయ్యాలి (కోడిపిల్లల యాజమాన్యం అన్న విభాగంలో వివరంగా ఉంది).

పాకలో రెండవ భాగంలో పొదుగుడు కోళ్లకు ఏర్పాటు చెయ్యాలి . పొదుగుడు కోళ్లకు గుడ్డలు , వలతో వేరుగా ఏర్పాటు చెయ్యాలి. పొదగటానికి నేలమీద లేదా వేలాడదీసి 15-20 బుట్టలు/ వల ఏర్పాటు చెయ్యాలి. బుట్టలో ఇసుక, గడ్డి వంటివి పరిచి మెత్తగా ఉండేలా చెయ్యాలి . పొదుగుతున్న కోళ్లకి దగ్గరగా మేత , శుభ్రమైన నీళ్లు అందుబాటులో ఉండాలి. పొదుగుడు కోళ్లు ఇతర కోళ్లు ఆటంకపరచకుండా ఈ విభాగాన్ని మూసి ఉంచాలి .

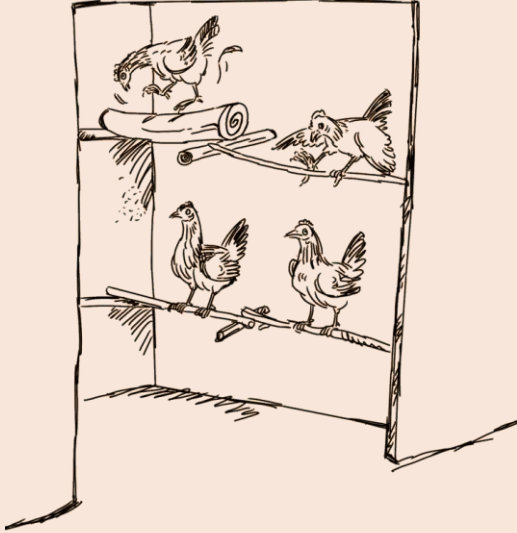
గుడ్లు పొదిగిన తరువాత ఆ బుట్ట లేదా వలను శుభ్రం చేసి, ఎండబెట్టిన తరువాత మళ్ళీ ఉపయోగించవచ్చు.

పాకలో మూడవ విభాగాన్ని కోళ్లు గుడ్లు పెట్టటానికి ఉపయోగించాలి. పెట్టెలు, బుట్టలు, ఇటు

కలు-రేకుతో చేసిన 12-15 గూళ్లు ఉంచాలి. దీనివల్ల కోళ్లు ఒక చోట గుడ్లు పెట్టటానికి అలవాటుపడి వాటిని సేకరించటం తేలిక అవుతుంది. దీనివల్ల గుడ్లు చెడిపోవటం, పోవటం తగ్గుతుంది.

పాకలో నాల్గవ విభాగంలో మిగిలిన కోళ్లు ఉంటాయి. కోళ్లు రాత్రిపూట నిద్రించేలా ఈ భాగంలో గోడలకు కట్టెపుల్లలు అమర్చాలి. పెట్టలు, పుంజులు, గుడ్లుపెట్టని కోళ్లు ఈ విభాగంలో ఉంటాయి.

పాకని, కట్టెపుల్లలు, గుడ్లు పెట్టే గూళ్లు, పొదిగే బుట్టలను ఎప్పటికప్పుడు శుభ్రం చేస్తూ ఉండాలి. గోడలు, తలుపులు వంటివాటికి సంవత్సరంలో రెండుసార్లు, రోగాలు వచ్చిన తరువాత తప్పనిసరిగా సున్నం వెయ్యాలి.

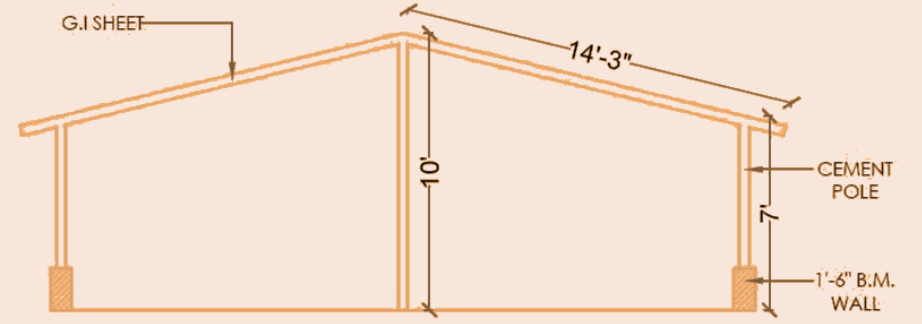
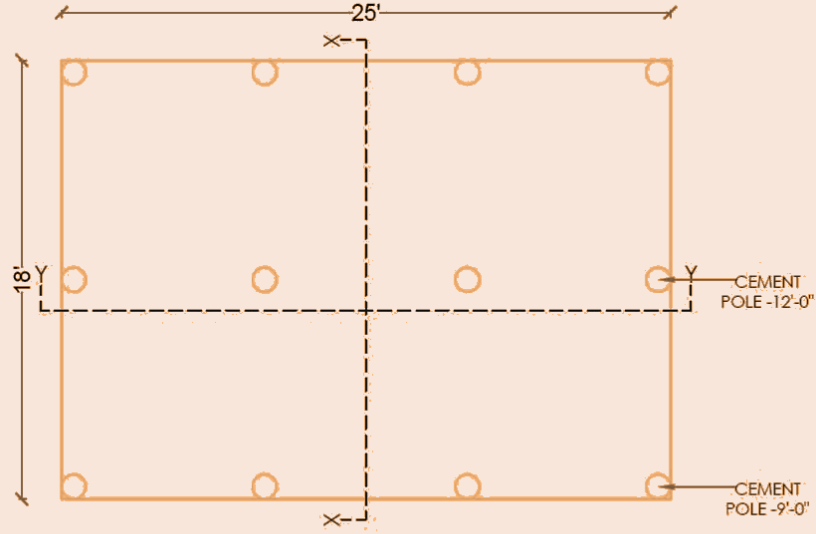

పాక నిర్మాణంలో సూచనలు

- తక్కువ ఖర్చుతో మన్నిక గల వెదురు , కలప, రెల్లు , తాటాకు, ఇటుకలు వంటి స్థానిక పదార్థాలను సిమెంటుతోపాటు ఉపయోగించాలి.
- ప్లాస్టిక్ పూత ఉండే జాలీని గోడకి ఉపయోగిస్తే గాలి వెలుతురు ఉంటుంది.
- గచ్చుకి సిమెంటు , ఇసుక, మట్టి కలిపి ఉపయోగించండి , పేడతో అలకండి. దానిపై గడ్డి లేదా ఊక పరవాలి.
- రేకుల కప్పుమీద రెల్లు గడ్డి , కొబ్బరి ఆకులు వంటివి కప్పి ఉంచాలి.
- రాత్రిళ్లు పెద్ద , అర కోళ్లు పడుకోటానికి తగినన్ని కర్రలు గోడలకి అమర్చండి.
- కోడిపిల్లలతోపాటు తల్లిని, గుడ్లు పెట్టే గూళ్లు , పొదుగుడు బుట్టలు వంటివి వేరుగా ఉంచటానికి పాకను విభజించండి.
- పాక చుట్టుపక్కల గడ్డి, పొదలు లేకుండా చెయ్యండి.
- పాకకి ఎటువంటి కన్నాలు ఉండకూడదు.

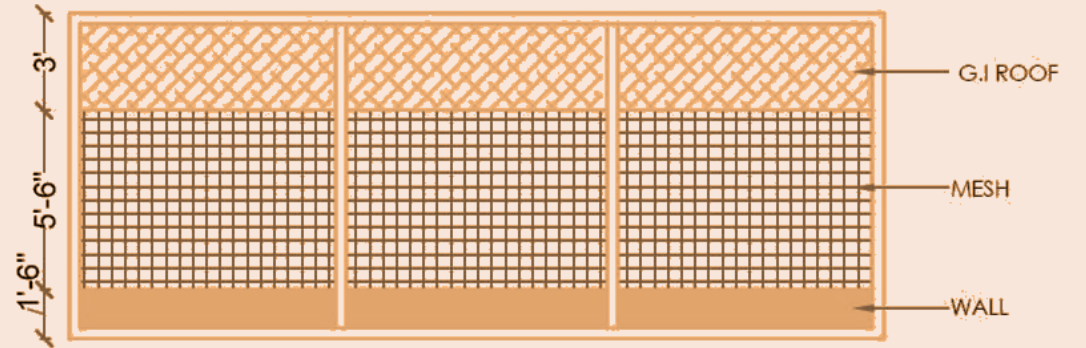
TECHNICAL SPECIFICATION

A. Design and Estimate of Shelter of Breeding Farm

MATERIAL REQUIRED

1. Cement Poles	12'	-	4 Nos.
2. Cement Poles	9'	-	8 Nos.
3. Iron Wire Mesh		-	602 Sft.
4. Zinc Sheet Corrugated		-	700 Sft.
5. Door	3'	-	1 No.

BREEDING FARM SHELTER**ESTIMATE**

Size 25' - 0" x 18' - 0"

S.No	Description	No		L	B	D	Qty	Rate / Unit	Amount (Rs)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Brick masonry with local available bricks in cement mortar (1:8) prop.	1x1	1	86'-0"	0'-9"	1'-6"	96.75 Cft or 2.73 Cum	2014.00/ 1cum	5,498
2.	Cement Poles 12'-0" HT	1x4	4	—	—	—	4 Nos.	600.00 / each	2,400
3.	Cement Poles 9'-0" HT	1x8	8	—	—	—	8 Nos.	500.00 / each	4,000
4.	Zink Sheet 22 G Corrugated	1x1	1	25'-0"	28'-0"		700 Sft.	16.00 / Sft.	11,200
5.	Door with locally Available Bamboos	1x1	1	3'-0"	—	6'-0"	18 Sft.	50.00 / Sft.	900
6.	Iron Mesh	1x1	1	86'-0"	—	7'-0"	602 Sft	Rs. 10.00	6,020
								Total	30,018

4. **మేత వనరుల అభివృద్ధి** - బ్రీడింగ్ ఫారంలో దేశీ/ నాటు కోళ్లు మేత ప్రదేశంలో పురుగులు, గింజలు ఏరుకోవటం, వంటింటిలో మిగిలిన పదార్థాలు, ఆకులు తినటం ద్వారా ఆహారం సేకరించుకుంటాయి. లాభాలు బాగా ఉండాలంటే మేత ప్రదేశంలోనే మేత వనరులను అభివృద్ధి చేసుకోవాలి. కోళ్లకు నాలుగు రకాల ఆహారం కావాలి, అవి: శక్తి అధికంగా ఉన్నవి, మాంసకృత్తులు అధికంగా ఉన్నవి, ఖనిజ లవణాలు, విటమిన్లు.

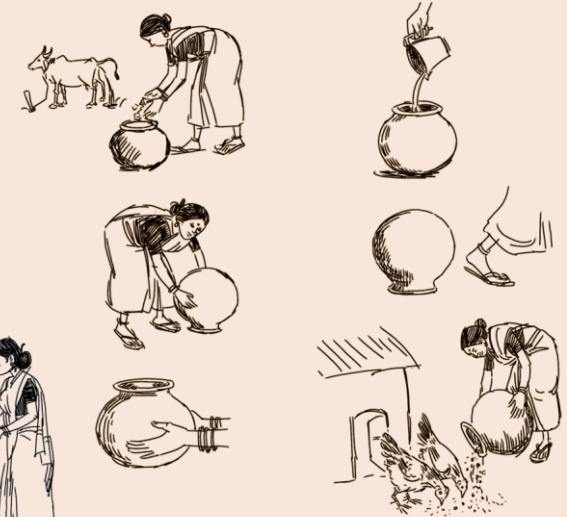
సంఖ్య	ఆహార రకం	ఉపయోగం	దేంట్లో ఉంటాయి
1	శక్తి అధికంగా ఉన్నవి	శరీర ఉష్ణోగ్రత కాపడుకోవడానికి, కదలికలకు	నూకలు, గోధుమ, మొక్కజొన్న, వాటి ఉప ఉత్పత్తులు (తొడు), జొన్న, సజ్జ, రాగి, కంద, అరటి, వేళ్లు, దుంపలు
2	మాంసకృత్తులు అధికంగా ఉన్నవి	ఎదుగుతలకు, గుడ్లు పెట్టడానికి, ఆరోగ్యంగా ఉండటానికి	లద్దె పురుగులు, చెదలు, పురుగులు, మాంసం వ్యర్థం, చేప పొట్టు/ వ్యర్థం, కర్ర పెండలం (<i>Manihot esculenta</i>), సుబాబుల్ (<i>Leucaena leucocephala</i>) ఆకులు, బఠాణీలు, చిక్కుళ్లు, తాటి, కొబ్బరి గుజ్జు
3	ఖనిజ లవణాలు	ఎముకలు, గుడ్డు పెంకు ఏర్పాటు, ఆరోగ్యంగా ఉండటానికి	నత్తగుల్ల పెంకులు, ఎముకల పొడి, కాల్షిన్ గుడ్డు పెంకులు
4	విటమిన్లు	ఎదుగుదల, గుడ్ల ఉత్పత్తి, గుడ్ల పొదుగుడు శాతం పెరుగుతుంది	మునగ ఆకులు, ఆకు కూరలు, అజోలా, ఎండ, పచ్చి గడ్డి

మేత వనరులను అభివృద్ధి చెయ్యటానికి బ్రీడింగ్ ఫారంలో ఈ కింది పనులు చేపట్టాలి.

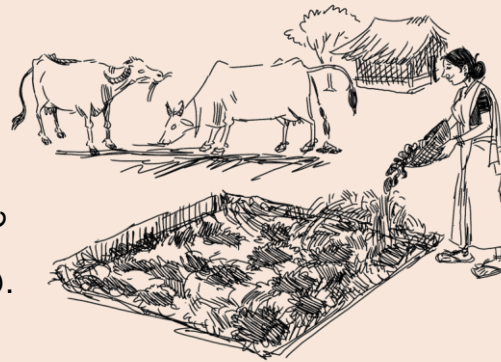
- **లద్దె పురుగులను పెంచటం** - కోళ్లు బయట తిరిగే వ్యవస్థలో మాంసకృత్తులను అందించటానికి లద్దె పురుగులు, చెదలు చాలా మంచి ఆహారం , చౌక కూడా. ఎదుగుతున్న దశలో కోడిపిల్లలకు ఎక్కువ మాంసకృత్తులు కావాలి కాబట్టి వాటికి లద్దె పురుగులు , చెదలు పెట్టటం మంచిది . పేడ, వంటింటి వ్యర్థాలు, ఇతర వ్యవసాయ వ్యర్థాలను కలిపి కుండలో ఉంచాలి . దీంట్లో తగినంత తేమ ఉండాలి . ఈగలు ఈ మిశ్రమంలో గుడ్లు పెడతాయి , వాటినుంచి పొదిగిన లద్దె పురుగులు ఈ మిశ్రమాన్ని తింటాయి. పగటిపూట కుండ మీద మూత లేకుండా ఉంచి రాత్రిళ్లు మూత పెట్టాలి . ఉష్ణోగ్రతలను బట్టి 5-10 లద్దె పురుగులు సిద్ధంగా ఉంటాయి . అప్పుడు కుండలో మరిన్ని నీళ్లు పోయ్యాలి . ఈ లద్దె పురుగులను కోడిపిల్లలకు ప్రత్యేకంగా ఇవ్వాలి . బ్రీడింగ్ ఫారంలో ఇటువంటి 25-30 కుండలను కంచె దగ్గర ఏర్పాటు చెయ్యాలి. ఈ లద్దె పురుగులను తల్లి కోడికి, పిల్లలకి ఇవ్వాలి.

- **చెదలను పెంచటం** - ఒక కుండ తీసుకుని దానిని వరిగడ్డి , పేడతో నింపాలి. తగినంత తేమ ఉండాలి. ఈ కుండని ఇసుక ఉన్న ప్రాంతంలో బోర్లించి పెట్టాలి . ఇలా 2-3 రోజులు ఉంచితే చెదలు పెరుగుతాయి . ఈ చెదలను కోళ్లకు పెట్టాలి . మాంసకృత్తులు అధికంగా ఉండే చెదల ఆహారాన్ని కోళ్లకి ఇవ్వటానికి బ్రీడింగ్ ఫారంలో ఇటువంటివి 20-25 కుండలు ఉండాలి.

- **పేడ గుంతలు** - మేత ప్రాంతం సరిహద్దు మూలలను ఎంచుకుని 3-4 పేడ గుంతలు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి . ఇవి కోళ్లకు చక్కని మేత ప్రాంతాలు అవుతాయి . పేడ గుంతల చుట్టూతా ప్రత్యేకించి వానాకాలంలో శుభ్రంగా ఉండేటట్టు చూడాలి.

- **అజోలా పెంచటం** - అజోలాలో మాంసకృత్తులు, విటమిన్లు, ఎదుగుదలను పెంపొందించేవే కాకుండా కాల్షియం, భాస్వరం వంటి ఖనిజలవణాలు అధికంగా ఉంటాయి. మాంసకృత్తులు ఎక్కువగా ఉండి, లిగ్నిన్ తక్కువగా ఉండటం వల్ల ఇది తేలికగా అరుగుతుంది. అజోలా పెంచటం తేలిక, బ్రీడింగ్ ఫారంకి లాభసాటిగా ఉంటుంది. ఉష్ణోగ్రతలు 35° సెం. - 38° సెం. మధ్య ఉండి, నీరు సమృద్ధిగా ఉన్నప్పుడు అజోలా బాగా పెరుగుతుంది. అజోలా పెంపకాన్ని కింద పేర్కొన్న పద్ధతిలో చేపట్టాలి:

- చర్య 1: సిల్పాలిన్ పీటు లేదా సిమెంటుతో 6 X 4 X 1.5 అడుగుల మడి తయారు చేయాలి
- చర్య 2: 2-5 అంగుళాల మందంలో బంక మట్టి/ ఒండ్రు మట్టి/ ఎర్ర మట్టి/ నల్ల మట్టి/ లేదా పొలంలోని మట్టిని (హానికారక సూక్ష్మజీవులు ఉండకూడదు) పరవాలి (సుమారు 50 కిలోల మట్టి)
- చర్య 3: ఈ మడిలో ఒక అడుగు నీళ్లు నింపాలి. అజోలా పెరుగుతున్న కాలంలో ఈ మట్టంలో నీరు ఎప్పుడూ ఉండేలా చూడాలి. ఆవిరి లేదా ఇతర కారణాల వల్ల నీరు తగ్గితే ఆ మేరకు తిరిగి నింపాలి,
- చర్య 4: ఒక రోజు నిల్వ ఉన్న 5-7 కిలోల పేడను నీళ్లలో కలిపి మడిలో పోయాలి.
- చర్య 5: 100 గ్రా. సింగిల్ సూపర్ ఫాస్ఫేటు (ఎస్.ఎస్.పి.), 50 గ్రా, పొటాష్ నీళ్లలో కలపాలి (ఎస్.ఎస్.పి.కి బదులుగా రాక్ ఫాస్ఫేటు లేదా ఫిల్టరు మట్టి ఉపయోగించవచ్చు)
- చర్య 6: 500 గ్రా. తాజా అజోలాని మడిలో వెయ్యాలి (1 చ.మీ. విస్తీర్ణానికి సుమారు 300 గ్రా. అజోలా సిఫారసు చేశారు)
- చర్య 7: 7-10 రోజులలో అజోలా వృద్ధి చెంది, నీటిపైన అంతా విస్తరిస్తుంది. 10వ రోజు నుంచి అజోలాని తీసుకుంటూ ఉండవచ్చు

- **గింజ ధాన్యాల సాగు** - దాణా ఖర్చు తగ్గించుకోటానికి మొక్కజొన్న , జొన్న, సజ్జ, రాగి వంటివి మేత ప్రదేశంలో , తనకున్న వ్యవసాయ భూమిలో సాగుచెయ్యాలి . దాణా కోసం సంవత్సరానికి 12 -15 క్వీంటాళ్ల గింజ ధాన్యం అవసరం అవుతుంది.
- **కూరగాయల సాగు** - మేత ప్రదేశంలో కొంత ప్రాంతంలో తీగజాతి కూరగాయలు పెంచాలి. ఇవి పెరగటానికి వెదురుతో పందిరి వెయ్యాలి . దీనివల్ల పగటిపూట కోళ్లకి కొంత నీడ కూడా లభిస్తుంది . ఇలా పెంచిన కూరగాయల వల్ల కుటుంబానికి పోషకాహారం ఇవ్వటంతోపాటు కోళ్లకి అవసరమైన విటమిన్లను అందిస్తాయి . మేత ప్రాంతంలో సుమారుగా 300 చ.మీ. విస్తీర్ణాన్ని ఇందుకు కేటాయించవచ్చు.
- **మూలికల సాగు** - కోళ్లు ఆరోగ్యంగా ఉండటానికి బ్రీడింగ్ ఫారంలో కొన్ని మందు మొక్కలు అవసరం. వీటిల్లో కొన్నిటిని అనుబంధంలో పేర్కొన్నాం.
- **మేత మొక్కల సాగు** - ఇంతకు ముందు పేర్కొన్నట్లు పగటిపూట నీడనివ్వటానికి బ్రీడింగ్ ఫారంలో తగినన్ని చెట్లు ఉండాలి . మునగ, వేప, సుబాబుల్ వంటి మేతనిచ్చే చెట్లు ఉపయోగకరంగా ఉంటాయి.

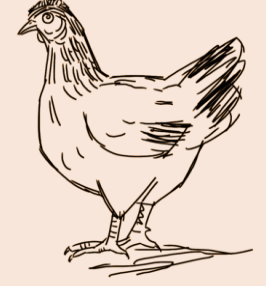

4

యాజమాన్య పద్ధతులు

1. జాతులు, కోళ్ల ఎంపిక - బ్రీడింగ్ ఫారం నిర్వహించే వ్యక్తి కోళ్ల సంఖ్యని తనకున్న కోళ్ల నుంచి పెంచుకోవచ్చు, లేదా నాణ్యమైన కోళ్లను కొనుక్కోవచ్చు . బయట కోళ్లను కొనేటప్పుడు వాటిని జాగ్రత్తగా ఎంపిక చేయాలి. కొత్త కోళ్లను కొన్నప్పుడు వాటిని మొదటి రెండు వారాలు వేరుగా ఉంచాలి . కోళ్లు: పుంజులు 5:1 నిష్పత్తిలో ఉండేలా చూసుకోవాలి. ఆరోగ్యమైన కోళ్లతో మొదలుపెడితే తరువాత రోగాలకు సంబంధించిన సమస్యలు చాలావరకు తగ్గుతాయి.

2. గుడ్లు పెట్టటం - బ్రీడింగ్ ఫారంలో కోళ్లలో మూడవ వంతు (వేసవిలో తప్పించి) గుడ్లు పెట్టేలా చూసుకోవాలి. కోళ్లు గుడ్లు పెట్టటానికి గూళ్లు ఏర్పాటు చెయ్యాలి . ఈ గూళ్లు పాకలో ఉండాలి. వరసగా పలు గూళ్లను ఏర్పాటు చేస్తే ఒకే సమయంలో అనేక కోళ్లు గుడ్లు పెట్టటానికి వీలవుతుంది . వెదురు బుట్టలు , చెక్క పెట్టెలు , పగిలిన కుండలు వంటి స్థానిక పదార్థాలతో గూళ్లు చెయ్యాలి . ఇటువంటి గూళ్లు 15-20 ఉండాలి.

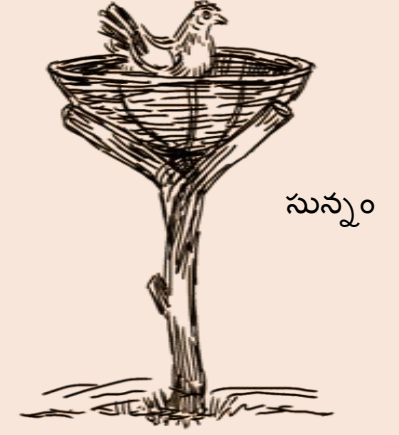

3. పొదగటం - పొదుగుడు కోళ్ల బుట్ట/ గూడు చీకటిగా, ప్రశాంతంగా ఉండే ప్రదేశంలో ఏర్పాటు చెయ్యాలి. అప్పుడు ఇతర కోళ్లు , మనుషుల వల్ల పొదిగే కోళ్లకు ఇబ్బంది కలగదు . పొదిగే కోళ్ల బుట్టలు/ పెట్టెలు/ కుండలలో ఇసక, బూడిద కలిపిన మిశ్రమాన్ని మూడవ

బ్రీడింగ్ ఫారం కోసం కోళ్ల ఎంపికకు సూచనలు

- ఈకలు శుభ్రంగా, మెరుస్తూ ఉండాలి
- ముక్కు శుభ్రంగా, పొడిగా ఉండాలి
- చురుకుగా ఉండాలి
- కోళ్లు గుడ్లు పెడుతున్నాయో లేదో తెలుసుకోవాలి
- కాళ్లు, వేళ్లు తిన్నగా ఉండాలి

వంతు వరకు నింపాలి. మూడింట రెండు వంతుల వరకు ఎండుగడ్డి వంటి మెత్తటి పదార్థాలను ఉంచాలి . ఆ తరువాత వాటి మీద గుడ్లను ఏర్పాలి . బాహ్యపరాన్న జీవులను నియంత్రించటానికి బూడిద , పొగాకు, వేప ఆకులు , పొడి వంటివి ఉంచాలి. దీనివల్ల పొదుగుడు శాతం పెరుగుతుంది.

4. కోడిపిల్లల యాజమాన్యం - రోగాలు, ఇతర జంతువులు తినివెయ్యటం వంటివి కోడిపిల్లల్లో ఎక్కువ . బ్రీడింగ్ ఫారంలో

కోడిపిల్లల యాజమాన్యంపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించాలి . పాకలో ఏర్పాటు చేసిన ప్రత్యేక విభాగంలో కోడిపిల్లలను తల్లితోపాటు ఉంచాలి. వివిధ వయస్సులలో కోడిపిల్లల యాజమాన్యం గురించి కింద వివరించాం:

a. 0-1 వారం - మొదటి వారం కోడిపిల్లలకు చాలా కీలకమైనది. మొదటి ఏడు రోజులు కోడిపిల్లలను పూర్తిగా తల్లిగా ఉంచితే వాటికి రక్షణ లభించటమే కాకుండా , బయట ఉష్ణోగ్రతలకు అలవాటు పడేలా చేస్తుంది . కోడిపిల్లల అరుపును బట్టి వాటిని వెచ్చబరచటం , లేదా చల్లబరచటం తల్లికి తెలుస్తుంది . ప్రతి తల్లి కోడికి ఒక గంప , గోనె

పట్టా ఏర్పాటు చేయాలి. పాక లోపల మేత తొట్టి , నీళ్ల పాత్ర ఉంచి ఎప్పుడూ మేత , నీళ్లు ఉండేలా చూడాలి. గంప, గోనె పట్టాలను ప్రతిరోజూ తప్పనిసరిగా శుభ్రం చేయాలి.

b. 1-3 వారాలు - ఈ సమయంలో కోడిపిల్లలను ఎల్లప్పుడూ పాకలో లేదా బయట గంప కింద ఉంచాలి . తల్లి కోడిని అప్పుడప్పుడు మేతకి బయటికి వదలాలి. అయితే అది కోడిపిల్లల అరుపులు వినపడేటంత దూరంలోనే ఉండాలి. మాంసంకృత్తులు అధికంగా ఉన్న మేత , నీళ్లను కోడిపిల్లలకు ఇవ్వాలి . గంపని రోజూ శుభ్రం చేయాలి. రాత్రిపూట తల్లినీ, పిల్లలనీ ఒకచోట ఉంచాలి.

c. **3-6 వారాలు** - కోడిపిల్లలు పెరుగుతున్న ఈ సమయంలో వాటిని తల్లితోపాటు బయటకు వదలాలి . మొదట ఉదయంపూట కొన్ని గంటలు బయటకు వదిలి కోడిపిల్లల కదలికలను గమనిస్తూ ఉండాలి . క్రమేపీ బయటకు వదిలే గంటలను పెంచుకుంటూ వెళ్లాలి . మాంసంకృత్తులు అధికంగా ఉన్న మేతను కోడిపిల్లలకు గంపకింద ఇవ్వాలి. పెద్ద కోళ్లను గంప కిందకి రానివ్వకూడదు. రాత్రిపూట తల్లినీ, పిల్లలనీ ఒకేచోట ఉంచాలి.

d. **6 వారాల తరవాత** - ఆరు వారాల తరవాత గంప తీసేసి కోడిపిల్లను తల్లి , ఇతర కోళ్లతోపాటు స్వేచ్ఛగా తిరగనివ్వాలి . అవసరాన్నిబట్టి సాయంత్రం వేళల్లో దాణా పెట్టాలి . ఆరు నెలల తరవాత సగం కోడి పిల్లలను ఇతర ఇళ్లకు అమ్మాలి . ఆ గ్రామంలో సాంప్రదాయంగా నాగు పద్దతి ఉంటే ఆ పద్దతిలో కూడా కోడిపిల్లలను ఇతరులకు ఇవ్వవచ్చు.

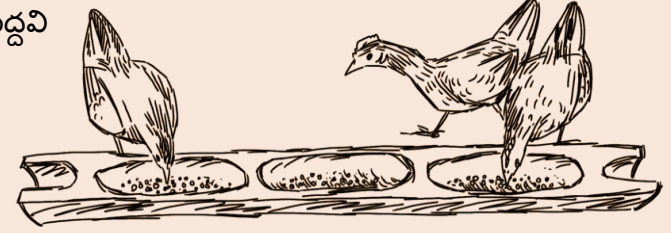
5. **కోళ్ల మంద యాజమాన్యం** - బ్రీడింగ్ ఫారంలో సరైన మంద యాజమాన్యం ఎంతో కీలకమైనది . తగినంత మేత స్థలం (2000 చ.మీ.), అందులో అన్ని వసతులూ ఉండాలి. గుడ్ల ఉత్పత్తికి 50 కోళ్లు, 10 పుంజులు ఉండాలి. కోడిపెట్టల్లో నాల్గవ వంతు గుడ్లు పెడుతుండాలి, నాల్గవ వంతు గుడ్లను పోదుగుతూ ఉండాలి, నాల్గవ వంతు పిల్లలతో ఉండాలి, మిగిలిన నాల్గవ వంతు గుడ్లు పెట్టని స్థితిలో ఉండాలి . ఇలా చేస్తే కోడిపిల్లలు ఎప్పుడూ ఉండి వాటిపై తగినంత శ్రద్ధ చూపించటానికి వీలవుతుంది.

a. కోడిపిల్లల్లో 50 % వాటిని 30-45 రోజులకు అమ్మటం ముఖ్యం . దీనివల్ల బ్రీడింగ్ ఫారంలో దాణా అవసరం తగ్గుతుంది . మరో 25 % కోడిపిల్లలను 90-

100 రోజుల వయస్సులో అమ్మాలి , వీటిని అరకోళ్లంటారు . మిగిలిన 25 % పెద్దవి

అయ్యేవరకు ఉంచుకోవాలి . ఈ పెద్దవాటిల్లో కొన్నింటిని ఫారంలో ఉంచుకుని మిగిలిన

వాటిని అమ్మేయాలి.

బ్రీడింగ్ ఫారంలో కోళ్లు ఒకదానిని ఒకటి పొడుచుకుంటూ ఉంటుంటే మరికొన్ని కోళ్లను అమ్మేయాలి (పెట్టలు, పుంజులను అమ్మేసి , గుడ్లు పెట్టే కోళ్లను

ఉంచుకోవాలి), లేదా మేత స్థలాన్ని పెంచుకోవాలి. పెట్టలు, కోళ్లనుంచి పుంజులను వేరుగా ఉంచటం కూడా ఒక పద్ధతి.

6. అదనపు మేత - బ్రీడింగ్ ఫారంలో కోళ్లను బయట తిరగనిచ్చి వాటికి కావలసిన ఆహారాన్ని చాలావరకు పొందేలా చేస్తారు . అయితే బయట ఎంత మేత

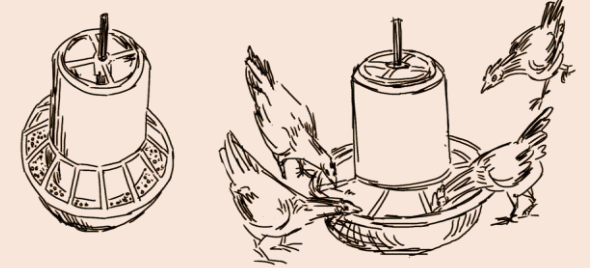
దొరుకుతుంది అన్నది ఆ ప్రాంతం , వాతావరణం, పచ్చదనం శాతం , బ్రీడింగ్ ఫారంలో అవలంబిస్తున్న

యాజమాన్య పద్ధతులపై ఆధారపడి ఉంటుంది . బయట తిరగటం ద్వారా 70-75% మేతని కోళ్లు

సేకరించుకోగలగాలి. మిగిలింది అదనపు దాణాగా అందించాలి.

కోడిపిల్లలు తమకు కావలసినంత ఆహారం సొంతంగా సమకూర్చుకోలేవు కాబట్టి అదనపు దాణా అవసరం

వీటికి ఎక్కువ. వివిధ వయస్సుల్లో అదనపు దాణా అవసరాన్ని ఈ పట్టిక సూచిస్తుంది:

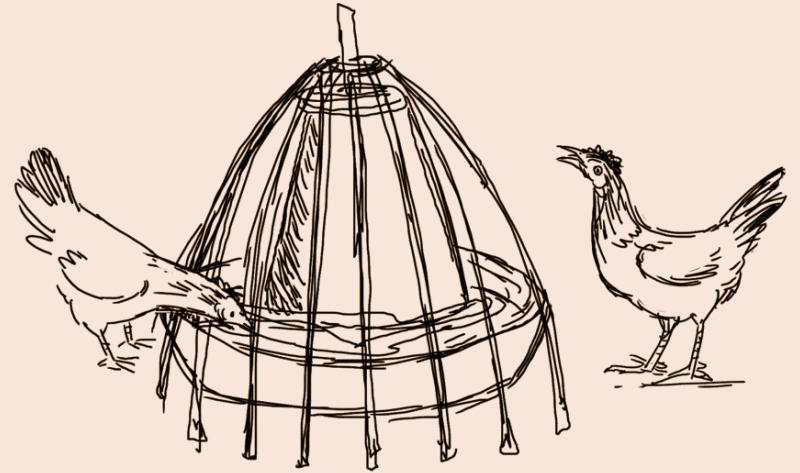
సంఖ్య	వయసు (వారాలు)	బయట తిరిగే కోళ్లకు పెట్టవలసిన అదనపు ఆహారం, ఒకదానికి/ రోజుకి (పొడి బరువు, గ్రాములలో)
1	వారం 1	10-15 గ్రా.
2	వారం 2	15-20 గ్రా.

3	వారం 3 – 4	20-25 గ్రా.
4	వారం 5 – 8	30-35 గ్రా.
5	వారం 8-27 (పెట్టలు)	30-40 గ్రా.
6	28వ వారం నుంచి (పెద్దవి)	25-30 గ్రా.

కోడిపిల్లల యాజమాన్యం అన్న అంశం కింద చెప్పినట్టు రెండు వారాల వరకు వాటికి మాంసకృత్తులు ఎక్కువగా ఉండే అదనపు దాణాని ఇవ్వాలి . 3-4 వారాల కోడిపిల్లలకు పై పట్టికలో సూచించిన విధంగా రోజులో రెండుసార్లు అదనపు దాణాని ఇవ్వాలి . కోళ్లు ఉదయం పూట ఆకలిగా ఉండి బయట మేత సేకరించుకోవాలి. అదనపు దాణాలో సగం మొత్తాన్ని ఉదయం 8-10 గంటల మధ్య ఇవ్వాలి , మిగిలినది సాయంత్రం గూటికి చేరే సమయంలో ఇవ్వాలి . పాకలోపల ముందుగా కోడిపిల్లలకు దాణా ఇవ్వాలి. ఆ తరువాత కోళ్లకు, పెట్టలకు ఇవ్వాలి. చివరిగా పుంజులకు ఇవ్వాలి.

దాణా వృధా కాకుండా ఉండటానికి ఫీడర్ని ఉపయోగించాలి. శుభ్రమైన తాగునీటిని రోజుకి రెండుసార్లు నీటి తొట్లలో నింపాలి . మేత, నీటి తొట్లను రోజు శుభ్రం చెయ్యాలి.

కోళ్లకు వారానికి అవసరమయ్యే దాణాని లెక్కగట్టి కనీసం నెలకి సరిపోయే మొత్తాన్ని నిల్వ ఉంచుకోవాలి . సొంతంగా పండించిన ధాన్యాలతో దాణాని స్వయంగా తయారు చేసుకోవటం మంచిది.

బ్రీడింగ్ ఫారంలో అదనపు మేత అవసరం అంచనా

వర్గం	పక్షుల సంఖ్య	ప్రతి రోజు ప్రతి పక్షి అవసరం (గ్రా.)	రోజుకి కావలసిన అదనపు దాణా (కిలోలు)
కోడిపిల్లలు	100	10	1 కిలో (100X10 ÷ 1000)
పెట్టలు	50	20	1 కిలో (50X20 ÷ 1000)
కోళ్లు	50	30	1.5 కిలోలు (50X30 ÷ 1000)
కోడిపుంజులు	10	30	0.3 కిలో (10X30 ÷ 1000)
రోజుకి మొత్తం (కిలోలు)			3.8
ఒక వారానికి కావలసిన అదనపు దాణా	=	26.6 కిలోలు (వక్షుల సంఖ్య అదే)	
ఒక నెలకి కావలసిన అదనపు దాణా	=	114 కిలోలు (వక్షుల సంఖ్య అదే)	

దాణా కొలత డబ్బా నిండా ఉన్నప్పుడు ఎంత దాణా ఉందో తూకం వెయ్యాలి . బ్రీడింగ్ ఫారంలో చిన్న ఎలక్ట్రానిక్ తూచే యంత్రం ఉండాలి . ఇది దాణా తూకం వెయ్యటానికే కాకుండా కోడిపిల్లల ఎదుగుదలను తెలుసుకోటానికి కొన్నింటిని (ప్రయోగ పద్ధతిలో) తూకం వెయ్యటానికి ఉపయోగపడుతుంది.

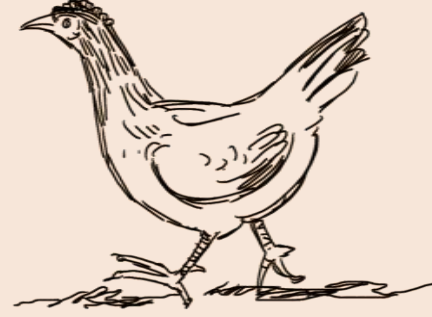
7. దాణా కోసం ఏమేమి కలపాలి , ఎలా కలపాలి - బ్రీడింగ్ ఫారంలో కోళ్లకు సొంతంగా దాణా కలుపుకోవటం మంచిది . ఖర్చు తగ్గించుకోటానికి దాణాకి అవసరమయ్యే ధాన్యాలను మేత ప్రదేశంలో , వ్యవసాయ భూమిలో సాగు చెయ్యాలి . సొంతంగా తయారు చేసుకునే దాణాలో ఏమేమి కలపాలో కింద పట్టికలో పేర్కొన్నాం.

వయసు	ధాన్యం (చిరుధాన్యాలు, తొడు, జొన్న, మొక్కజొన్న,) (గ్రాములలో)	నూనె చెక్క (పత్తి, వేరుశనగ, నువ్వులు, పొద్దుతిరుగుడు) (గ్రాములలో)	చేప పొట్టు, గుడ్డు పెంకు పొడి (గ్రాములలో)	కర్ర పెండలం (గ్రాములలో)	మొత్తం (గ్రాములలో)
0-8 వారాలు (కోడి పిల్లలకు)	700	200	100	-	1000
9-27 వారాలు (అర కోళ్లకు)	650	150	50	150	1000
> 27 వారాలు (పెద్దవాటికి)	600	100	100	200	1000

కోళ్లకు నాణ్యమైన దాణా తయారు చెయ్యటానికి నామక్కల్ కృషి విజ్ఞాన కేంద్రం వివిధ వయస్సు కోళ్లకు ఈ దిగువ పేర్కొన్న మిశ్రమాన్ని సూచించింది .

సంఖ్య	వివరం	కోడిపిల్లల దాణా (0-10 వారాలు)	పెట్టల దాణా (11-18 వారాలు)	పెద్దవాటికి దాణా (19వ వారం నుంచి)
1	ముడి మాంసకృత్తులు(%)	20	16	18
2	శక్తి (కిలో కాలరీలు)	2600	2600	2600
వంద కిలోల దాణాలో కలపవలసినవి (కిలోలు)				
1.	మొక్కజొన్న	40	30	40
2.	సజ్జ	5	10	10
3.	జొన్న	5	5	5
4.	నూకలు	5	10	?
5.	సోయా చెక్క	23	13	15
6.	చేప పొట్టు	5	5	5
7.	పొద్దుతిరుగుడు చెక్క	4	10	10
8.	నూనె తీసిన తొడు	10	15	10
9.	డైకాల్షియం ఫాస్ఫేటు	1	1	1
10	కాల్సేట్	1	1	2
11	సత్తగుల్ల పెంకు	1	1	2
	మొత్తం	100	100	100
12	విటమిన్ మిశ్రమం	250 గ్రా.	250 గ్రా.	250 గ్రా.
13	ఖనిజ లవణాలు	100 గ్రా.	100 గ్రా.	100 గ్రా.
14	కాక్సిడోసాట్	100 గ్రా.	100 గ్రా.	-
15	ఉప్పు	200 గ్రా.	200 గ్రా.	200 గ్రా.
16	లివర్ టానిక్	100 గ్రా.	100 గ్రా.	100 గ్రా.

8. రోగాల యాజమాన్యం - నాటుకోళ్లు తెగుళ్లను తట్టుకోగలిగినప్పటికీ బ్రీడింగ్ ఫారంలో రోగాల యాజమాన్యానికి సరైన పద్ధతులుండాలి . కోళ్లు బయట తిరుగుతూ ఉంటాయి కాబట్టి వాటికి రోగాలు సోకకుండా తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి . పాకలో వేసిన గడ్డి , మేత, నీళ్లు, ఇతర పక్షులు , ఎలుకలు, పురుగులు, కుక్కలు, పిల్లులు, వాహనాలు, పరికరాల ద్వారా తెగుళ్లు సోకే ప్రమాదముంది . బయటనుంచి కొన్న కోళ్ల ద్వారా కూడా రోగాలు సంక్రమించే అవకాశం ఉంది . కాబట్టి కోళ్లమదకి తెగుళ్లు సోకకుండా తగు జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

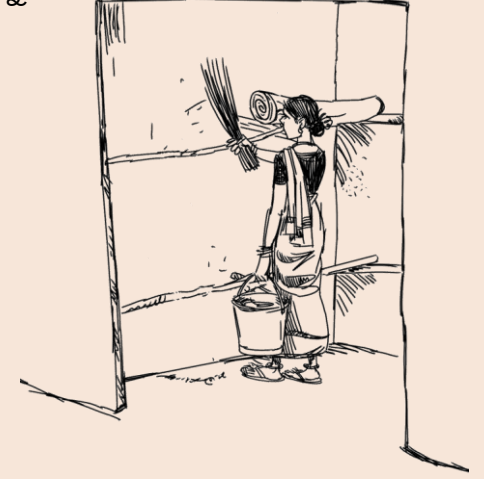
అనారోగ్యంగా ఉన్న , రోగం సోకిన కోళ్లను గుర్తించగలగటం

చాలా ముఖ్యం . అప్పుడు వెంటనే తగు చర్యలు / జాగ్రత్తలు తీసుకోవటం వీలవుతుంది . ముందుగా రోగం సోకిన కోడిని వేరు చేసి తరువాత చికిత్స మొదలుపెట్టాలి. కింద పట్టికలో రోగం సోకిన కోళ్లను గుర్తించటానికి కొన్ని లక్షణాలను ఇచ్చాం:

ఆరోగ్యకరమైన కోళ్లు	రోగరహిత/ అనారోగ్యంగా ఉన్న కోళ్లు
చురుకుగా, నిఘా మీద ఉంటాయి	నీరసంగా, నిర్జీవంగా ఉంటాయి
కళ్లు, జుత్తు మెరుస్తూ ఉంటాయి	కళ్లు, జుత్తు నిస్తేజంగా ఉంటాయి
ఈకలు కుదురుగా, మెత్తగా ఉంటాయి	ఈకలు వదులుగా, చెదిరిపోయి ఉంటాయి
నిరంతరం నడుస్తూ, పరిగెడుతూ, గీరుతూ ఉంటాయి	కూర్చుని, లేదా పడుకుని ఉంటాయి
మామూలుగా తింటాయి, నీళ్లు తాగుతాయి	తక్కువ తింటాయి, తక్కువ నీళ్లు తాగుతాయి
ఎప్పటిలా గుడ్లు పెడతాయి	గుడ్లు పెట్టటం తగ్గుతుంది
రెట్ట ముద్దగా, మెత్తగా ఉంటుంది	పారుతుంది, దాంట్లో పురుగులు/ రక్తం ఉంటాయి
ఊపిరి మామూలుగా ఉంటుంది	దగ్గు, తుమ్ములు, ఊపిరి బరువుగా ఉంటుంది, ముక్కు వెంట నీళ్లు కారుతుంటాయి

సరైన యాజమాన్యం ఉంటే బ్రీడింగ్ ఫారంలో రోగాలను తగ్గించవచ్చు . కోళ్ల ఆరోగ్యాన్ని కాపాడటానికి కింద పేర్కొన్న చర్యలను పాటించాలి:

- ఎప్పుడూ శుభ్రమైన పాత్ర/ తొట్టిలో శుభ్రమైన నీళ్లు ఏర్పాటు చెయ్యాలి
- శుభ్రంగా, పొడిగా ఉన్న ప్రదేశంలో అదనపు దాణాని ఉంచాలి
- నీరు, దాణా పాత్రలని ప్రతిరోజూ శుభ్రమైన నీటిలో కడిగి, ఎండబెట్టి దాణా వెయ్యాలి
- పాకని ప్రతిరోజూ శుభ్రం చేసి, పొడిగా ఉంచాలి
- పాకలో నేలపైన, గోడలకి సున్నం వెయ్యాలి
- రోగాల బారిన పడి ఇతర కోళ్లకు వ్యాపింపచేసే బలహీనమైన కోళ్లను ఏరివెయ్యాలి
- బ్రీడింగ్ ఫారంలో బాతులు, గిన్నీ కోళ్లు, టర్కీ కోళ్లు వంటివి ఉంచకూడదు
- టీకాలు వెయ్యటానికి వారం రోజుల ముందు నట్టల మందు వెయ్యాలి
- సమయానికి టీకాలు వేయించాలి

సంఖ్య	వయసు	వివరం
01	7వ రోజు	మెడవిరుపు లేదా రాణిఫేట్ రోగానికి లినోటా టీకా - ముక్కు లేదా కంటి ద్వారా
02	14వ రోజు	మెడవిరుపు లేదా రాణిఫేట్ రోగానికి లినోటా టీకా - ముక్కు లేదా కంటి ద్వారా
03	8వ వారం	మశూచి రోగానికి మశూచి టీకా - చర్మం కింద లేదా కండ ద్వారా
04	9వ వారం	రాణిఫేట్ రోగానికి ఆర్.డి.వి.కె. టీకా - చర్మం కింద లేదా కండ ద్వారా
05	18వ వారం	రాణిఫేట్ రోగానికి ఆర్.డి.వి.కె. టీకా - చర్మం కింద లేదా కండ ద్వారా
06	నాటు కోళ్లు (పెద్దవి)	నాటు కోళ్లకు ప్రతి మూడు నెలలకు ఒకసారి నీటిలో లినోటా కలిపి ఇవ్వాలి. లినోటా టీకాకి ఒక వారం ముందు నట్టల మందు వెయ్యాలి.

నామక్కల్ కె.వి.కె. సిఫారసు చేసిన టీకాలు

కోళ్లల్లో సాధారణ వ్యాధులు

రోగాలను వైరస్, బాక్టీరియా, శిలీండ్లాలు, పరాన్నజీవులు వంటి వాటి కారకాల ఆధారంగా వర్గీకరిస్తారు. ఇవి కాకుండా పోషకాల లోపం సమస్య ఉంటుంది. కొన్ని సాధారణ రోగాలను, వాటి చికిత్సలను కింద పట్టికలో ఉన్నాయి:

సంఖ్య	రోగం (సాధారణ పేరు)	కారక జీవి	లక్షణాలు	నివారణ చర్యలు	చికిత్స
1	మెడవిరుపు లేదా రాణిఫేత/ న్యూ కాసిల్ రోగం	వైరస్	<ul style="list-style-type: none"> పసుపుపచ్చ/ ఆకుపచ్చ పారుడు మెడ అదరటం పక్షవాతం ఊపిరి తీసుకోవటం కష్టం రెక్కలు వాల్చటం 	<p>సకాలంలో టీకాలు</p> <ul style="list-style-type: none"> టీకాల ద్వారా: <p>కోడిపిల్లలకు:</p> <ul style="list-style-type: none"> ఎఫ్1 ఆర్.డి. (కన్ను లేదా ముక్కులో చుక్కలు) 3వ రోజు (కన్ను లేదా ముక్కులో చుక్కలు) 7వ రోజు 28వ రోజు <p>పెద్ద వాటికి</p> <ul style="list-style-type: none"> ఎఫ్2 ఆర్.డి. టీకా (0.5 ని.శీ., చర్మం కింద లేదా కండ ద్వారా) 42వ రోజు 	<ul style="list-style-type: none"> పోషకాహారం, శుభ్రమైన నీటి ద్వారా ఒత్తిడి తగ్గుతుంది, రోగ నిరోధక శక్తి పెరుగుతుంది. వేసవి మధ్యాహ్నాలలో కోళ్లను బయటకు వదలకపోవటం ద్వారా మరణాల శాతం తగ్గుతుంది ఆస్ట్రోకాల్సియం వంటి టానిక్కులు కూడా ఇవ్వటం ఒక్కొక్కసారి ఉపయోగంగా ఉంటుంది

సంఖ్య	రోగం (సాధారణ పేరు)	కారక జీవి	లక్షణాలు	నివారణ చర్యలు	చికిత్స
2	మశూచి లేదా అమ్మ తల్లి	వైరస్	<ul style="list-style-type: none"> తల, మెడ కింద జుత్తు మీద మశూచి పొక్కులు నోరు, స్వరపేటిక, శ్వాస నాళంలో పుళ్లు స్వరపోటికలో గోధుమ రంగు పొలుసులు, వాటిని తీసేస్తే డోక్కుపోయినట్టు ఉంటుంది 	<ul style="list-style-type: none"> టీకా వింగ్ వెబ్ పద్ధతి లేదా కండ ద్వారా 0.5 మి.లీ. శుభ్రమైన పాక 	<ul style="list-style-type: none"> సోప్రామైసిన్, టెర్ట్రామైసిన్ వంటి యాంటిసెప్టిక్ మందు రాయాలి కొల్పరినునెలో పసుపు కలిపి రాయాలి లోరెక్సేన్, నెలంట్, హిమాక్స్ ఆయింట్మెంట్ కళ్లు ప్రభావితమైతే టెర్ట్రామైసిన్ లేదా జెంటామైసిన్ కంటి చుక్కలు
3.	మార్కెక్స్ రోగం	వైరస్	<ul style="list-style-type: none"> ఊపిరి తీసుకోవటం కష్టంగా ఉంటుంది కుంటటం, పక్షవాతం అవయవాలు నియంత్రణలో లేకపోవటం, కళ్లు కనపడకపోవటం జుత్తు, చెవి పొర పాలిపోవటం ఆకుపచ్చ పారుడు 	<ul style="list-style-type: none"> ఆరోగ్యంగా ఉన్న కోళ్లకే టీకాలు వెయ్యాలి. బయోమెడ్ వద్ద 1000 డోసుల సీసాలు మాత్రమే ఉన్నాయి. 200 మి.లీ. డైల్యుయెంట్లో కలపాలి. డోసు:0.2 మి.లీ., చర్మం కింద లేదా కండ ద్వారా 	<ul style="list-style-type: none"> ఇది గుడ్ల ద్వారా వ్యాపిస్తుంది కాబట్టి గుడ్ల కోళ్లను పారిశుద్ధ్య పరిస్థితులలో పెంచాలి.
4	కొరైజా	బాక్టీరియా/ వైరస్	<ul style="list-style-type: none"> నీటి సంచుల మాదిరి కళ్లు, ముఖం వాయటం 	<ul style="list-style-type: none"> పాకలో గాలి, కాంతి బాగా ప్రసరిస్తూ ఉండాలి 	<ul style="list-style-type: none"> స్థానిక పశువైద్యుని సలహా మేరకు స్ట్రెప్టోమైసిన్, సల్ఫానోమైడ్స్,

సంఖ్య	రోగం (సాధారణ పేరు)	కారక జీవి	లక్షణాలు	నివారణ చర్యలు	చికిత్స
			<ul style="list-style-type: none"> ముక్కు నుంచి చీము కారటం రసి, పుసులతో కనురెప్పలు అంటుకుపోవటం నోటితో శ్వాస తీసుకోవటం ఊపిరి తీసుకునేటప్పుడు గురగుర శబ్దం 	<ul style="list-style-type: none"> గచ్చు పొడిగా ఉండాలి పాకలో కోళ్లు కిక్కిరిసి ఉండకూడదు 	<ul style="list-style-type: none"> బాక్టీసాల్, ఎరిత్రోమైసిన్ వంటి యాంటిబయాటిక్కులు.
5	తెల్ల పారుడు	సాల్మోనెల్లా	<ul style="list-style-type: none"> ముడ్డికి తెల్లటి రెట్ట అంటుకుని ఉంటుంది బలహీనత, మందంతా పాక ఒక మూలకు చేరుతుంది. 	<ul style="list-style-type: none"> పారిశుద్ధ్య పద్ధతులను ఖచ్చితంగా అమలుచెయ్యాలి రోగం సోకిన కోళ్లను తీసివేయాలి 	<ul style="list-style-type: none"> టెట్రాసైక్లిన్ పొడి లేదా అమోక్సెలిన్ పొడి సల్ఫానోమైడ్ స్థానిక పశువైద్యుని సలహా మేరకు ఫ్లోరోక్విలోలోన్స్
6	కాక్సిడియాసిస్	ప్రోటోజోవా	<ul style="list-style-type: none"> రక్త విరేచనాలు, ముడ్డి అంతా రక్తం ఉంటుంది 	<ul style="list-style-type: none"> గచ్చు పొడిగా ఉండాలి, తేమగా ఉన్న ప్రాంతంలో ఎప్పుడూ తిరగకుండా చూడాలి కోళ్లు తిరిగే చోటును తరచు మారుస్తూ ఉండాలి శుభ్రమైన తాగునీరు అందించాలి 	<ul style="list-style-type: none"> కొడ్రినాల్, యాంప్రోలియం, సల్ఫానోమైడ్స్
7	అంతర్గత	నట్టలు	<ul style="list-style-type: none"> బలహీనత, రక్తహీనత 	<ul style="list-style-type: none"> బయట తిరిగే కోళ్లలో ముందు జాగ్రత్త 	<ul style="list-style-type: none"> మూడు నెలలకొకసారి పైపర్జెన్

సంఖ్య	రోగం (సాధారణ పేరు)	కారక జీవి	లక్షణాలు	నివారణ చర్యలు	చికిత్స
	పరాన్నజీవులు		<ul style="list-style-type: none"> రెట్టలో, పొట్టలో నట్టలు ఉంటాయి 	చర్యలు సాధ్యం కావు	హెక్సాహైడ్రేట్, ఆల్బెండాజోల్ మంద అంతటికీ ఇవ్వవచ్చు
8	బాహ్య పరాన్నజీవులు	పేలు, పిడుదులు	<ul style="list-style-type: none"> చికాకుగా ఉండటం వల్ల ఆకలి, ఎదుగుదల తగ్గుతాయి 	<ul style="list-style-type: none"> పాకలో పొగబెట్టాలి, సున్నం వెయ్యాలి, పురుగుమందులు పిచికారీ చెయ్యాలి. పర్తి ఆరు నెలల్లో 15 రోజులపాటు పాకని మార్పాలి 	<ul style="list-style-type: none"> కోళ్లమీద బుటాక్స్ లేదా టిక్టాక్ చల్లాలి. లేదా ఒక లీటరు నీటిలో 1 మి.లీ. బుటాక్స్ లేదా టిక్టాక్ కలిపి కోళ్లను అందులో ముంచాలి. పాకలో వేపాకు పొగబెట్టాలి, పొదుగుడు బుట్టలలో వేపాకు ఉంచాలి.
9	కోళ్ల టైపాయిడ్, సాల్మోనెల్లోసిస్	బాక్టీరియా	<ul style="list-style-type: none"> నీరసంగా ఉంటాయి, ఈకలు చెదిరి ఉంటాయి, దాహంగా ఉంటాయి పసుపుపచ్చ పారుడు కదలటానికి ఇష్టపడడు 	<ul style="list-style-type: none"> గాలి, నీరు, దాణా ద్వారా ఈ బాక్టీరియా ప్రవేశిస్తుంది. పరిసరాలు శుభ్రంగా ఉండాలి, ప్రత్యేకించి గచ్చు పొడిగా ఉండాలి. బయోసెక్యూరిటీ పద్ధతులను పాటించాలి 	<ul style="list-style-type: none"> టిట్రాసైక్లిన్ పొడి లేదా అమోక్సెలిన్ పొడి సల్ఫానోమైడ్ స్థానిక పశువైద్యుని సలహా మేరకు ఫ్లోరోక్విలోలోన్స్
10	ఎండ దెబ్బ	అధిక ఉష్ణోగ్రతలు	<ul style="list-style-type: none"> బాగా దాహంగా ఉంటాయి శరీర నీటిని కోల్పోతాయి 	<ul style="list-style-type: none"> మేత ప్రదేశంలో, పాక దగ్గర చల్లటి శుభ్రమైన నీటిని ఉంచాలి మధ్యాహ్నం వేళల్లో కోళ్లను చల్లటి ప్రదేశంలో ఉంచాలి. ఆకు కూరలు 	<ul style="list-style-type: none"> తీవ్ర పరిస్థితులలో గ్లూకోజు నీళ్లు, పుచ్చకాయ, కీరదోస వంటివి ఇవ్వాలి

సంఖ్య	రోగం (సాధారణ పేరు)	కారక జీవి	లక్షణాలు	నివారణ చర్యలు	చికిత్స
				ఇవ్వాలి.	
II	కోళ్ల కలరా	బాక్టీరియా (పాస్పూరెల్లా)	<ul style="list-style-type: none"> నీళ్లు, దాణా, పరికరాల ద్వారా వ్యాపిస్తుంది పసిరిక పారుడు, తల, మెడ కింద జుత్తు వంకాయ రంగుకి మారుతుంది, మెడ కింద జుత్తు వాస్తుంది, ఈకలు చెదిరి ఉంటాయి, కీళ్లు వాస్తాయి, ఉన్నట్టుండి చనిపోతాయి 	<ul style="list-style-type: none"> పారిశుధ్యం మెరుగ్గా ఉంటే ఈ రోగం రాదు 	<ul style="list-style-type: none"> పశువైద్యుని పర్యవేక్షణలో టెట్రాసైక్లిన్, ఎరిత్రోమైసిన్, స్ట్రెప్టోమైసిన్, పెన్సిలిన్, సల్ఫానోమైడ్స్ వంటి యాంటిబయాటిక్కులు బాగా పనిచేస్తాయి.

వ్యాపార సరళి కోళ్ల ఫారాలలో విచక్షణా రహితంగా యాంటిబయాటిక్కులు, మందులు వాడటం వల్ల అవి పనిచేయకుండా పోయే ప్రమాదముంది. అందుకే బ్రీడింగ్ ఫారంలో తక్కువ ఖర్చు అయ్యే మూలిక మందులు ఉపయోగించటం మంచిది. వీటిని వాడటం వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలను కింద పేర్కొన్నాం:

- కోళ్ల ఆరోగ్య పరిరక్షణను యజమానులు స్వయంగా చేపట్టవచ్చు.
- అల్లోపతి మందులతో పోలిస్తే స్థానికంగా అందుబాటులో ఉండే మూలికలకు ఖర్చు తక్కువ.
- యాంటిబయాటిక్కుల వాడకం తగ్గటం వల్ల వాటికి నిరోధక శక్తిని పెంపొందించుకోవటం, ఆహారంలో వాటి అవశిష్టాలు వంటి సమస్యలు తగ్గుతాయి.
- స్థానిక, సాంప్రదాయ విజ్ఞానాన్ని భావి తరాలకు కాపాడినట్లు అవుతుంది.
- మూలికల జీవవైవిధ్యతను కాపాడటానికి దోహదం చేస్తుంది.
- రాణిభేత తెగులు, మశూచి వంటి వైరల్ తెగులకు ఈ మూలికలతో కొంతవరకు చికిత్స చెయ్యవచ్చు.

కోళ్ల చికిత్సలో వాడే కొన్ని మూలికలను కింద పట్టికలో ఇచ్చాం

సంఖ్య	కోళ్లలో ఉపయోగించే మూలిక/ సుగంధ ద్రవ్యం	దేనికి
1	పసుపు (<i>Curcuma longa</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • ఎదుగుదలకు, కింది వాటిల్లో ఇతర మూలికలతో పాటు a) సి.ఆర్.డి. b) శ్వాస సంబంధ రోగాలు c) బాహ్య పరాన్న జీవులు (ఎండు చేపను అద్ది)
2	వెల్లుల్లి (<i>Allium sativum</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • ఎదుగుదల వృద్ధికి, • రాణిఫేట్ రోగానికి (పిచికారీ) • కోడిపుంజులకు, ముక్కలుగా
3	మిరియాలు (<i>Piper nigrum</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • సి.ఆర్.డి. • శ్వాస సంబంధ ఇబ్బంది
4	తులసి (<i>Ocimum sanctum</i>) ఆకులు	<ul style="list-style-type: none"> • శ్వాస సంబంధ సమస్యలు • ఎదుగుదల వృద్ధికి
5	అల్లం <i>Zingiber officinale</i>	<ul style="list-style-type: none"> • శ్వాస సంబంధ సమస్యలు
6	వేప (<i>Azadiracta indica</i>) ఆకులు	<ul style="list-style-type: none"> • మశూచి • రాణిఫేట్ రోగానికి
7	ఎండబెట్టిన వేప పళ్లు	<ul style="list-style-type: none"> • రోగనిరోధక శక్తిని పెంచడానికి
8	వేప నూనె	<ul style="list-style-type: none"> • ఈగల నియంత్రణకు
9	ఉల్లి (<i>Allium cepa</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • ఎదుగుదల వృద్ధికి, • రాణిఫేట్ రోగానికి

సంఖ్య	కోళ్లల్లో ఉపయోగించే మూలిక/ సుగంధ ద్రవ్యం	దేనికి
10	ఉసిరి (<i>Emblica officinalis</i>)	• ఎండ ఒత్తిడి
11	నిమ్మ రసం	• ఎండ ఒత్తిడి (విటమిన్ సి అందిస్తుంది)
12	వక్క (<i>Areca catechu</i>)	• బద్దపురుగులకు
13	తమలపాకులు (<i>Piper betle</i>)	• కీళ్ల వాతం
14	నేల ఉసిరి (<i>Phyllanthus spp.</i>)	• ఎదుగుదల పెంచటానికి • హెపటైటిస్
15	కలబంద, Aloe	• కాక్సిడియా బాక్టీరియాకి వ్యతిరేకంగా
16	నేలవేము (<i>Andrographis paniculata</i>)	• నట్టలకు
17	వస (<i>Acorus calamus</i>)	• బాహ్య పరాన్నజీవులు
18	గుంటగలగర <i>Eclipta alba</i>	• కాలేయ ప్రేరణకి • అప్లాటాక్సిన్కి వ్యతిరేకంగా
19	పంచగవ్య	• ఎదుగుదల వృద్ధికి • రోగనిరోధక శక్తిని పెంచటానికి

సంఖ్య	మూలిక/ సుగంధ ద్రవ్యం	దేనికీ	మోతాదు
1.	పసుపు	<ul style="list-style-type: none"> • ఎదుగుదల వృద్ధికి 	<ul style="list-style-type: none"> • కోడిపిల్లల దాణా ఒక క్వంటాలుకి 100 గ్రా. చొప్పున • కోడిపిల్లలు, పెట్టల దాణా ఒక క్వంటాలుకి 100-200 గ్రా. చొప్పున • పెట్టల దాణా ఒక క్వంటాలుకి 100 గ్రా చొప్పున
		<ul style="list-style-type: none"> • రెక్క వాపు 	<ul style="list-style-type: none"> • ఒక క్వంటాలుకి దాణాకి వెల్లుల్లితోపాటు 100-200 గ్రా. చొప్పున
		<ul style="list-style-type: none"> • మశూచి 	<ul style="list-style-type: none"> • పసుపు, వేపాకు ముద్ద చేసి పైపూతగా
		<ul style="list-style-type: none"> • శ్వాస సంబంధ సమస్యలు 	<ul style="list-style-type: none"> • ఒక క్వంటాలు దాణాకి 100-200 గ్రా. చొప్పున
2.	వెల్లుల్లి	<ul style="list-style-type: none"> • అనుబంధ ఆహారం 	<ul style="list-style-type: none"> • కోడిపిల్లల దాణా - క్వంటాలుకి 400 గ్రా. వరకు • గుడ్ల కోళ్ల దాణా - క్వంటాలుకి 800 గ్రా. వరకు
		<ul style="list-style-type: none"> • Spray in vv ND 	<ul style="list-style-type: none"> • 5 - 10 మి.లీ. రసాన్ని ఒక లీటరు నీటిలో కలిపి పిచికారీ చెయ్యాలి
		<ul style="list-style-type: none"> • కోడిపుంజులకు 	<ul style="list-style-type: none"> • అల్లంతో కలిపి పైపూతగా
3.	చిన్న ఉల్లి	<ul style="list-style-type: none"> • ఎదుగుదల వృద్ధికి 	<ul style="list-style-type: none"> • కోడిపిల్లల దాణా ఒక క్వంటాలుకి 100 గ్రా. చొప్పున
4.	వేప ఆకులు	<ul style="list-style-type: none"> • మశూచి 	<ul style="list-style-type: none"> • పసుపు, వేపాకు ముద్ద చేసి పైపూతగా
5.	వేప నూనె	<ul style="list-style-type: none"> • ఈగల నియంత్రణ 	<ul style="list-style-type: none"> • ఫారంలో కింద పరిచిన గడ్డి, ఊక మీద పిచికారీ
6.	ఎండబెట్టిన వేప	<ul style="list-style-type: none"> • రోగనిరోధక శక్తిని పెంపొందించటానికి 	<ul style="list-style-type: none"> • క్వంటాలు దాణాకి 50 - 100 గ్రా.చొప్పున

సంఖ్య	మూలిక/ సుగంధ ద్రవ్యం	దేనికి	మోతాదు
	పళ్లు		
7.	ఉసిరి	• ఒత్తిడి తగ్గించటానికి	• వేసవిలో క్వంటాలు దాణాకి 100 గ్రా. చొప్పున కలపాలి
8.	నిమ్మ	• ఒత్తిడి తగ్గించటానికి	• వేసవిలో నీళ్లతోపాటు నిమ్మరసం కలపాలి
9.	తమలపాకులు	• కీళ్ల వాతం	
10.	వక్క	• బద్ధ పురుగులకు	
11.	నేలవేము Green chirata	• నట్టలకు	• క్వంటాలు దాణాలో ఎండబెట్టినది 400-500 గ్రా. కలిపి, 2-3 నెలలకొకసారి
12.	కలబంద	• కాక్సీడియా బాక్టీరియాకి	
13.	వస	• బాహ్య పరాన్నజీవులు	• 10 పుల్లలు – మెత్తగా నూరి, 5 లీటర్ల నీటిలో కలిపి కోళ్లను అందులో ముంచాలి
14.	నేల ఉసిరి	• కాలేయ ప్రేరణకి, రక్షణకి	• క్వంటాలు దాణా కి 50 గ్రా.
15.	గుంటగలగర	• కాలేయ ప్రేరణకి, రక్షణకి	• క్వంటాలు దాణా కి 50 గ్రా.

వ్యాపార ప్రణాళిక, మార్కెటింగ్

బ్రీడింగ్ ఫారం మొదలుపెట్టకముందే వ్యాపార ప్రణాళిక తయారు చేసుకోవాలి . 50 కోళ్లు, 10 పుంజులతో మొదలుపెట్టి సంవత్సర కాలంలో 1000 కోడి పిల్లలు ఉత్పత్తి చేయగలిగితే లాభసాటిగా ఉంటుంది. బ్రీడింగ్ ఫారంలో ఉత్పత్తి, ఇతర అంచనాలను కింది పట్టికలో పేర్కొన్నాం.

నెల	అంచనా	గుడ్ల ఉత్పత్తి ఒక్కొక్క కోడికి 10 గుడ్లు	పొదిగిన కోడిపిల్లల సంఖ్య పొదుగుడులో 25% నష్టం, వేసవిలో 50 % నష్టం	అమ్మే కోడిపిల్లల 30 రోజులకు 50 % కోడిపిల్లలను అమ్ముతారు	అర కోళ్లు నెల రోజుల పెట్టలను 25 % అమ్ముతారు	పెద్ద కోళ్లు 25%
బ్రీడింగ్ ఫారం ఏర్పాటు చేసిన తర్వాత 4 నెలలకి మొదటిసారి గుడ్లు పెట్టటం	15 కోళ్ల నుంచి	150	113	56	28	28
5వ నెల	15 కోళ్ల నుంచి	150	113	56	28	28
6వ నెల	20 కోళ్ల నుంచి	200	150	75	38	38
2వసారి గుడ్లు - 7వ నెల	15 కోళ్ల నుంచి	150	113	56	28	28
8వ నెల	15 కోళ్ల నుంచి	150	113	56	28	28
9వ నెల	20 కోళ్ల నుంచి	200	150	75	37.5	37.5
3వసారి గుడ్లు -10వ నెల	15 కోళ్ల నుంచి	150	75	38	19	19

నెల	అంచనా	గుడ్ల ఉత్పత్తి ఒక్కొక్క కోడికి 10 గుడ్లు	పొదిగిన కోడిపిల్లల సంఖ్య పొదుగుడులో 25% నష్టం, వేసవిలో 50 % నష్టం	అమ్మే కోడిపిల్లల 30 రోజులకు 50 % కోడిపిల్లలను అమ్ముతారు	అర కోళ్లు నెల రోజుల పెట్టలను 25 % అమ్ముతారు	పెద్ద కోళ్లు 25%
11వ నెల	15 కోళ్ల నుంచి	150	75	38	19	19
12వ నెల	15 కోళ్ల నుంచి	200	100	50	25	25
మొత్తం		1500	1000	500	251	251
		నికర అమ్మకాలు	కోడిపిల్లల దశలో మరణాలు 25 %, అరకోడి దశలో 20 %, పెద్ద కోళ్ల దశలో 10 % ఉంటాయి	375	200	225

బ్రీడింగ్ ఫారంలో కోడిపిల్లల్లో 50 % నెల రోజులకు అమ్మేయ్యాలి. మరో 25 % కోడిపిల్లలను పెట్టలగానూ, మిగిలిన 25 % పెద్దవిగానూ అమ్మాలి. బ్రీడింగ్ ఫారంలో ఒక సంవత్సర కాలంలో 375 కోడిపిల్లలను ఒక్కొక్కటి రూ. 75కి, 200 పెట్టలను రూ 100కి, 225 పెద్దకోళ్లను రూ, 250కి అమ్ముగలగాలి. ఆ విధంగా చూసుకుంటే నికర లాభాలు కింద విధంగా ఉండాలి:

కోళ్ల వయస్సు	యూనిట్	ధర	సంఖ్య	మొత్తం (రూ.)
కోడిపిల్లలు	30-35 రోజుల కోడిపిల్లకి	75	375	28125
పెట్టలు	90 రోజుల కోడికి	100	200	20000
పెద్దవి	7 నెలల కోడికి	250	225	56250
మొత్తం లాభం				104375

అనుబంధం – సజీవ కంచెకి కొన్ని చెట్లు

కంచె చెట్లు				
సంఖ్య	శాస్త్రీయ నామం	తెలుగు పేరు	ప్రపంచం	పేరిగే తీరు
1	<i>Vitex negundo</i>	వావిలి	కొమ్మ	వేగంగా పెరుగుతుంది
2	<i>Lawsonia inermis</i>	గోరింటాకు	విత్తనాలు	మధ్యస్థం
3	<i>Duranta plumieri</i>	డ్యూరాంట	విత్తనాలు	మధ్యస్థం
4	<i>Leucaena leucocephala</i>	సుబాబుల్	విత్తనాలు	వేగంగా పెరుగుతుంది
5	<i>Agave americana</i>	సాగరమట్ట	మొక్కలు	వేగంగా పెరుగుతుంది
6	<i>Jatropha curcas</i>	నేపాళం	విత్తనాలు	వేగంగా పెరుగుతుంది
7	<i>Glyricidia sepium</i>	గ్లైసిడియా	విత్తనాలు/ కొమ్మ	వేగంగా పెరుగుతుంది

